

POHJOIS-ATLANTIN SOPIMUKSEN SOPIMUSPUOLTEN VÄLILLÄ NIIDEN JOUKKOJEN ASEMASTA TEHTY SOPIMUS; SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

Asian tausta

Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023, kun se liittyi Pohjois-Atlantin sopimukseen. Suomen Nato-jäsenyys edellyttää, että Suomi sitoutuu Pohjois-Atlantin sopimuksen lisäksi myös muihin Nato-sopimuksiin, joista yksi on Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus (ns. Nato SOFA).

Sopimuksen sisältö ja tavoitteet

Naton jäsenvaltiot voivat erillisellä järjestelyllä lähettää joukkojaan palvelemaan toisen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolen alueella. Nato SOFA koskee Naton jäsenvaltioiden joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa virallisissa tehtävissä toisen Naton jäsenvaltion alueella. Sopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulomuodollisuuksia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausoikeutta ja siitä luopumista sekä joukkojen erioikeuksia ja vapauksia. Sopimuksen soveltamistilanteet voivat koskea jokapäiväistä yhteistyötä, kuten esimerkiksi harjoitustoimintaa, asevoimien yhteysupseereita koskevaa yhteistoimintaa sekä tutkimus- ja hankintayhteistyötä. Sopimusta voidaan soveltaa niin rauhan- kuin sodanaikaiseen yhteistyöhön.

Sopimukseen sitoutuminen ja sen voimaantulo Suomen osalta

Naton perustajajäsenet allekirjoittivat Nato SOFAn Lontoossa 19.6.1951, ja se tuli kansainvälisesti voimaan 23.8.1953. Sopimuksen XVIII artiklan mukaan sopimus on avoinna liittymistä varten jokaiselle valtiolle, joka liittyy Pohjois-Atlantin sopimukseen. Liittyminen edellyttää Naton neuvoston hyväksymistä ja tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua liittymiskirjan tallettamispäivämäärästä.

Naton neuvosto päätti 5.4.2023 Suomen kutsumisesta liittymään sopimukseen.

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus ja sen voimaansaattamislaki (124/2024) hyväksyttiin eduskunnassa 19.3.2024 (HE 90/2023 vp; EV 10/2024 vp). Tasavallan presidentti hyväksyi sopimuksen 22.3.2024. Suomi talletti sopimusta koskevan liittymiskirjansa sopimuksen tallettajana toimivalle Yhdysvaltojen hallitukselle 28.3.2024. Sopimus tulee näin ollen Suomen osalta voimaan 27.4.2024.

Ehdotetun asetuksen 1 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään, että sopimus tulee voimaan 27 päivänä huhtikuuta 2024. Pykälän toinen momentti sisältää tavanomaisen säännöksen sopimuksen kansallisista hyväksymis- ja

voimaansaattamisvaiheista. Asetuksen 2 §:ssä säädetään, että sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa. Asetuksen 3 § sisältää säännöksen sopimuksen voimaansaattamislain (124/2024) voimaantulosta, ja 4 § asetuksen voimaantulosäännöksen.

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto antaisi asetuksen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdystä sopimuksesta. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 27 päivänä huhtikuuta 2024.